

Seat No. : _____

NG-127

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-C-352-A : Sanskrit Major

(सांख्यकारिका)

(As Per NEP-2020)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. नीचे आपेस कारिकाओ समझवो : 10

Explain the following 'Karikaas' :

- (1) दुःखत्रयाभिघाताज्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ ।
दष्टे साऽपार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात् ॥
- (2) अतिदूरात् सामीप्यात् इन्द्रियघातान्मनोअनवस्थानात् ।
सौक्ष्म्याद् व्यवधानाद् अभिभवात् समानाभिहाराच्च ॥

अथवा/OR

1. नीचे आपेस टूंकनोंध लभो : 10

Write the following short notes :

- (1) त्रिविधं प्रमाणम् ।
- (2) सत्कार्यवादः ।

2. नीचे आपेस कारिकाओ समझवो : 10

Explain the following 'Karikaas' :

- (1) पुरुषस्य दर्शनार्थं कैवल्यार्थं तथा प्रधानस्य ।
पंग्वन्धवदुभयोरपि संयोगस्तत्कृतः सर्गः ॥
- (2) बुद्धीन्द्रियाणि चक्षुः श्रोत्रध्राणरसनत्वगाख्यानि ।
वाक्पाणिपादपायूपस्थानि कर्मेन्द्रियाण्याहुः ॥

अथवा/OR

2. સાંખ્યકારિકામાં નિરૂપાયેલ સૃષ્ટિ પ્રક્રિયા સમજાવો. 10

Explain the process of creation as depicted in the Sankhyakarika.

3. નીચે આપેલ કારિકાઓ સમજાવો : 10

Explain the following 'Karikaas' :

- (1) કરણં ત્રયોદશવિધં તદાહરણધારણપ્રકાશકરમ્ ।
કાર્યં ચ તસ્ય દશધાઽઽહાર્યં ધાર્યં પ્રકાશ્યં ચ ॥
- (2) ધર્મેણ ગમનમૂર્ધ્વં ગમનમધસ્તાદ ભવત્યધર્મેણ ।
જ્ઞાનેને ચાપવર્ગો વિપર્યયાદિષ્યતે બન્ધઃ ॥

અથવા/OR

3. નીચે આપેલ ટૂંકનોંધ લખો : 10

Write the following short notes :

- (1) ત્રિવિધમ્ અન્તઃકરણમ્ ।
(2) લિઙ્ગ શરીરમ્ ।

4. સાંખ્ય, શબ્દનો અર્થ આપી સાંખ્યદર્શનનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ વર્ણવો. 10

Explain the origin and development of the Samkhyadarshana by giving the meaning of the word 'Sankhya'.

અથવા/OR

4. સાંખ્યકારિકામાં નિરૂપિત તત્ત્વજ્ઞાન વર્ણવો. 10

Describe the philosophy embodied in the Sankhyakarika.

5. નીચેનામાંથી કોઈપણ દસ પ્રશ્નોના જવાબ આપો : 10

Answer any **ten** questions from the following :

- (1) સાંખ્યદર્શનના રચયિતા કોણ છે ?

Who is the author of Samkhyadarshanam ?

- (a) કપિલમુનિ: (b) ચાર્વાકમુનિ:
(c) આચાર્ય જગન્નાથ: (d) આચાર્ય: મમ્મટ

(2) સાંખ્યદર્શનમાં કેટલા તત્વોની ચર્ચા કરવામાં આવી છે ?

How many elements are discussed in Samkhyadarshanam ?

- (a) 8 (b) 25
(c) 12 (d) 20

(3) સાંખ્યકારિકાનો પ્રારંભ શેની ચર્ચાથી થાય છે ?

What does the Sankhyakarika begin with ?

- (a) પરમાત્મા (b) ભક્તિ
(c) શાન્તિ (d) દુઃખમુક્તિ

(4) મૂળ પ્રકૃતિ કેવી છે ?

What is the original 'પ્રકૃતિ' like ?

- (a) ચેતન (b) તટસ્થ
(c) વિકારી (d) અવિકારી

(5) અનુમાનના કેટલા પ્રકારો પડે છે ?

How many types of inference are there ?

- (a) 5 (b) 4
(c) 3 (d) 2

(6) કાર્ય તેના કારણમાં પહેલેથી જ અસ્તિત્વ ધરાવે છે આ સિદ્ધાંત કયા નામથી ઓળખાય છે ?

What is the name given to the principle that an action already exists in its cause ?

- (a) અસત્કાર્યવાદઃ (b) સત્કાર્યવાદઃ
(c) પુરુષબહુત્વમ્ (d) ગુણત્રયમ્

(7) પુરુષ અને પ્રકૃતિની સૃષ્ટિ સર્જનની પ્રક્રિયા કયા ન્યાયના દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજાવવામાં આવી છે ?

The process of creation of 'પુરુષ' and 'પ્રકૃતિ' is explained through which example of justice ?

- (a) અંધ-પંગુ ન્યાય (b) કીટ-ભ્રમર ન્યાય
(c) નીર-ક્ષીર ન્યાય (d) કાકતાલીય ન્યાય

(8) જ્ઞાનેન્દ્રિયો કેટલી છે ?

How many sensory organs are there ?

- (a) 3 (b) 7
(c) 9 (d) 5

(9) કયો ગુણ લઘુ અને પ્રકાશક છે ?

Which 'ગુણ' is short and luminous ?

- (a) સત્ત્વગુણ (b) રજસગુણ
(c) તમોગુણ (d) સદ્ગુણ

(10) મહત્ (બુદ્ધિ) માંથી કોની ઉત્પત્તિ થાય છે ?

Who is born from wisdom (intelligence) ?

- (a) પ્રકૃતિ (b) પંચ તન્માત્રાણિ
(c) અહંકારઃ (d) પંચમહાભૂતાનિ

(11) શેનાથી ઉર્ધ્વગતિ થાય છે ?

What causes ascension ?

- (a) ધર્મેણ (b) અધર્મેણ
(c) જ્ઞાનેન (d) અજ્ઞાનેન

(12) અવિશેષ કોને કહેવાય છે ?

Who is called Avishesha ?

- (a) તન્માત્રા (b) અહંકાર
(c) બુદ્ધિ (d) મન
-

Seat No. : _____

NG-127

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-C-352-B : Sanskrit

(महाभारत विराटपर्वः नित्यानंद)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

सूचनाओं : (1) दरेक प्रश्नना गुण सरभा छे.

Instructions : The marks of each question are equal.

(2) प्रश्नपत्रनो जे क्रमांक छेय ते जे क्रमांक आन्सर शीटमां लखवो.

Write the same number on the answer sheet as the question paper number.

1. गमे ते जे श्लोको अनुवाद सहित समझवो.

10

Explain any **two** verses with translation.

(1) समर्थनासु सर्वासु हितं च प्रियमेव च ।

संवर्णयेत्तदेवास्य प्रियादपि हितं वदेत् ॥

(2) युधिष्ठिरस्यासमहं पुरा सखा वैयाघ्रपद्यः पुनरस्मि ब्राह्मणः ।

अक्षान्प्रवप्तुं कुशलोडस्मि देविता कङ्केति नाम्नापि विराट विश्रुतः ॥

(3) यथो कर्कटकी गर्भमाधत्ते मृत्युमात्मनः ।

तथाविधमहं मन्ये वासं तव शुचिस्मिते ।

अथवा/OR

1. धौम्यमुनिञ्चे पांडवोने आपेला उपदेश विशे नोंध लखो.

10

Write a note about the preachings given by धौम्यमुनि to the पाण्डवांस.

2. गमे ते जे श्लोको अनुवाद सहित समझवो.

10

Explain any **two** verses with translation.

(1) वृद्धौ ह्यहं वै परिहारकामः सर्वाश्च मत्स्यान् परिपालयस्व ।

नैवविधाः क्लिबरूपा भवन्ति कथञ्चनेति प्रतिभाति मे मनः ॥

(2) त्वं कालारात्रीमिव कश्चिदातुरः किं मा दृढं प्रार्थयसेऽदय कीचक ।

किं मातुरङ्के शयितो यथा शिशुञ्चन्द्रम् जिघृक्षुरिव मन्यसे हि माम् ॥

- (3) तां मृगीमिव वित्रस्तां दृष्ट्वा कृष्णां समीपगाम् ।
उदतिष्ठन्मुदा सूतो नावं लब्ध्वेव पारगः ॥

अथवा/OR

2. नोंध लभो : 10

Write a note :

- (1) अर्जुननुं पात्र
अर्जुन's Character
(2) सुदेषुणु षणु
सुदेषुणु's Trap

3. गभे ते ढे श्लोको अनुवाह सलित सभणुवो : 10

Explain any **two** verses with translation.

- (1) न राजन् राजवत्किंचित्समाचरसि कीचके ।
दस्यूनमिव धर्मस्ते न हि संसदि शोभते ॥
(2) न दैवस्यातिभारोऽस्ति न दैवस्यातिवर्तनम् ।
इति चाप्यागमं भूयो दैवस्य प्रतिपालये ॥
(3) सुकन्या नाम शार्याती भार्गवं च्यवनं वने ।
वल्मीकभूतं शाम्यन्तमन्वपद्यत भामिनी ॥

अथवा/OR

3. डीयडवध प्रसंग विशे नोंध लभो. 10

Write a note on कीचकवधप्रसङ्गः ।

4. भडलभारतनां त्रणु संस्करणुनो परियथ आपो. 10

Write a note on three versions of महाभारत ।

अथवा/OR

4. भडर्षि कृषुणु द्वैपायन व्यासनो परियथ आपो. 10

Introduce महर्षि कृष्ण द्वैपायन व्यासः ।

5. थोय्य विकल्प पसंह करी उत्तर आपो. (डोर्षुणु ढस) 10

Choose the correct option and answer. (any **ten**)

- (1) भडलभारतभां कुल डेटलां पर्व छे ?

(a) 12

(b) 15

(c) 18

- (2) મહાભારતનાં કેટલાં સંસ્કરણો છે ?
 (a) 3 (b) 5 (c) 8
- (3) વિરાટરાજાને ત્યાં યુધિષ્ઠિર કયા નામે રહે છે ?
 (a) બદ્ધવ (b) તંત્રિપાલ (c) કંક
- (4) બૃહન્નલાનો અર્થ જણાવો.
 (a) નરના અવતાર (b) શક્તિશાળી (c) અભિમાની
- (5) વિરાટનગરમાં પ્રવેશ કરતાં પહેલાં પાંડવો તેમના શસ્ત્રો કયાં રાખે છે ?
 (a) વટવૃક્ષ (b) અર્જુનવૃક્ષ (c) શમીવૃક્ષ
- (6) મત્સ્યદેશના રાજાનું નામ શું હતું ?
 (a) વિરાટરાજા (b) શૂરસેનરાજા (c) જનકરાજા
- (7) મત્સ્યરાજાની સભામાં દ્રૌપદીને કોણે લાત મારી હતી ?
 (a) ઘટોત્કચે (b) દુઃશાસને (c) કીચકે
- (8) કીચકના વધ માટે દ્રૌપદી કોની પાસે જાય છે ?
 (a) ભીમ (b) અર્જુન (c) યુધિષ્ઠિર
- (9) પાંડવોના પરમ હિતેચ્છુ કોણ હતા ?
 (a) ઋષિ વશિષ્ઠ (b) કશ્યપ (c) ધૌમ્ય મુનિ
- (10) વિરાટપર્વના કયા અધ્યાયમાં કીચકવધ પ્રસંગ આવે છે ?
 (a) 21 (b) 23 (c) 25
- (11) મહાભારતની રચના કોણે કરી છે ?
 (a) કાલિદાસે (b) ભવભૂતિએ (c) વેદ વ્યાસે
- (12) પાંડવોને કેટલા વર્ષનો વનવાસ મળ્યો હતો ?
 (a) ચૌદ (b) નવ (c) બાર

